

Handlingsplan 2023–2025

Fritidsgårdsverksamheten – Gävle kommun

Sammanfattning och förslag

Varje enskild fritidsgård har ansvar för att utveckla sin verksamhet och att bidra till att nå de politiska intentionerna. Fritidsgårdarna har även ett ansvar att bidra till helheten, samtidigt är vår bedömning att helheten måste samordnas av kommunen.

Vi föreslår därför följande:

1. Tydliggör och tillskapa en formellt samordnande funktion med uppdrag att samordna fritidsgårdarna, fungera som kontakt inåt kommunorganisationen och stå för vissa typer av kompetenshöjande insatser till fritidsgårdarnas verksamheter.
2. Att det i avtalet framgår att respektive förening som driver fritidsgård äger ett ansvar att bidra i de delar som handlar om att utveckla det gemensamma utbudet utifrån en ansats om hela kommunen i fokus.
3. Att genomförande och uppföljning under kommande treårsperiod fokuserar på de utvecklingsområden som definierats i handlingsplanen.
4. Pröva förutsättningarna för att Gävle kommun, genom sina fritidsgårdar, ska ansöka om medlemskap i KEKS¹. Detta som en del i arbetet att underlätta kvalitetsutvecklingsarbetet.

¹ <https://www.keks.se/vara-ideer/>

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Metod.....	4
1.2	Vision för fritidsgårdsverksamhet	4
2	Styrning och ledning	5
2.1	Så här styrs Gävle kommun	5
2.2	Gävle kommuns fem övergripande mål	5
2.3	Kultur- och fritidsnämnden	5
2.4	Gävle kommuns strategiska program	6
3	Fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun.....	7
3.1	Gemensamma utvecklingsområden för 2023–2025	7
3.1.1	Fortsatt och utvecklat arbete med trygghetsplanerna.....	7
3.1.2	Jämställdhet – förutsättning för den jämlika fritidsgården	8
3.1.3	Mobilitet och ökad digital förmåga	8
3.1.4	Samordnad bemanning.....	8
3.1.5	Samlat och varierat utbud med likvärdig och god kvalitet	8
3.2	Ytterligare förslag att arbeta med	9
3.3	Förslag på tillvägagångssätt för att möta handlingsplanens utvecklingsområden	9
	9	
3.3.1	Arbetsform för att ta sig an respektive utvecklingsområde	9
3.3.2	Uppföljning av utvecklingsområden	9

1 Bakgrund

Konsulterna Patrik Lidström och Mikael Gustavsson Roxell från Public Partner har på uppdrag av kultur- och fritidsnämnden genom kulturchef Sofia Nohrstedt haft i uppdrag att bistå i arbetet med att ta fram en vision och handlingsplan för fritidsgårdsverksamheterna i Gävle kommun för den kommande 3-årsperioden.

Den här handlingsplanen anger den politiska viljeinriktningen för fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun under åren 2023–2025 gällande vilka områden som ska prioriteras, utvecklas och följas upp under avtalsperioden.

1.1 Metod

Public Partner har bistått med ett antal moment under uppdragets genomförande:

- Initial workshop med fokus på styrkor och svagheter med dagens fritidsgårdsverksamheter.
- Workshop, med ett urval av förtroendevalda, som fokuserade på; Vad vill ni se av fritidsgårdsverksamheten framöver?
- Intervju med ordförande för kultur- och fritidsnämnden samt ordförande för sociala hållbarhetsutskottet.
- Intervju med kultur- och fritids representant på Brottsförebyggarna i Gävle (BIG).
- Intervjuer med fritidsgårdsföreståndare med fokus på deras bilder av vad som behöver ske i relation till ett antal föreslagna utvecklingsområden.
- Delrapportering i nämnden.
- Viss benchmark med kommuner liknande Gävle.

1.2 Vision för fritidsgårdsverksamhet

Visionen för fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun är att varje gård är anpassad för verksamhet i det område den verkar. Fritidsgården ska vara och upplevas som en trygg, attraktiv och aktivt inkluderande plats, där man tillhandahåller en verksamhet där alla i målgruppen möts på lika villkor och erbjuds lika möjligheter. Detta i en miljö helt fri från våld, alkohol och droger. Fritidsgårdsverksamheten präglas av ett positivt klimat, fritt från all form av kränkande behandling och diskriminering. Fritidsgården ger inte några som helst uttryck för bristande respekt för individens integritet eller grundläggande mänskliga rättigheter.

Fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun byggs på frivilligt deltagande, där unga människor väljer själva vilken relation de vill ha till verksamheten, det vill säga om de vill komma regelbundet eller sporadiskt. Verksamheten är utformad så att den svarar mot ett jämlikt behov och intresse, samt riktar sig mot både frekventa besökare och bjuder in nya besökare till verksamheten. Under fria former ges utrymme som gynnar delaktighet och samvaro, och besökarna erbjuds aktiviteter som de är intresserade av. Både den öppna verksamheten och gruppverksamheten har som utgångspunkt att det inte krävs några speciella förutsättningar eller färdigheter för att kunna delta.

Fritidsgårdsverksamheten strävar efter att stärka unga människors självbestämmande, autonomi och tillgång till sina rättigheter. Den bygger på att möta ungas självupplevda behov, intressen, idéer och erfarenheter och på så sätt ge mervärde och/eller glädje i livet. Målgruppen har möjlighet att påverka, skapa, planera och organisera, samt utföra och

utvärdera aktiviteter och verksamheten. Detta möjliggör för besökarna att få demokratisk träning genom att uppmuntra och stimulera deras vilja att engagera sig och ta ansvar i frågor som berör dem, och på så sätt göra självständiga val. Samtidigt som öppenhet, icke-formellt och informellt lärande berikar personlig och social utveckling, välbefinnande och nyfikenhet. Detta främjar även kritiskt tänkande och kreativitet såväl som det stärker demokratiska värden och ett aktivt medborgarskap.

Fritidsgårdens personal har ett helhetsperspektiv och möter unga där de är, och bemöter dem som kapabla individer och primära resurser i sina egna liv och för samhället som helhet. På fritidsgården finns det utrymme för relationsbyggande samtal mellan ungdomar och fritidsledare. Fritidsledaren är en god förebild som ser, hör, bekräftar och inspirerar den unga individen. Fritidsledaren bistår aktivt i formulerandet av individens livsmål och intressen, samt stöttar i genomförandet av dessa ambitioner. Fritidsledarens roll bidrar till att individens upplevelse av tillvaron är begriplig, hanterbar och meningsfull.

2 Styrning och ledning

2.1 Så här styrs Gävle kommun

Gävle kommun är en politiskt styrd organisation vars högsta beslutande organ är kommunfullmäktige. Under kommunfullmäktige finns kommunstyrelsen och de ytterligare nämnder som fullgör kommunens uppgifter.

Kommunen styrs, förutom av regeringsformen, även av kommunallagen som visar på kommunens utrymme till självstyre vilket innebär att kommunen har rätt att bestämma hur arbetet ska genomföras och resurser fördelas.

Kommunens verksamheter erbjuder tjänster och service till människor, företag och organisationer. Det resultat som levereras till de som nyttjar tjänsterna och servicen, har betydelse för tilliten till kommunkoncernen.

2.2 Gävle kommuns fem övergripande mål

Gävle kommun har fem kommunövergripande mål som tillsammans svarar upp gentemot målsättningarna i Agenda 2030.

- Kraftigt förbättrade skolresultat i Gävles skolor
- Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen
- Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle
- En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov
- En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun

2.3 Kultur- och fritidsnämnden

I kultur- och fritidsnämndens reglemente fastställs att nämnden ansvarar för kommunens fritidsverksamhet.² Dessutom tillskrivs årligen ett antal politiska uppdrag som nämnder och

² Reglemente för Kultur- och fritidsnämnden reviderat 27 september 2021

bolag ska utreda och/eller verkställa. Uppdrag som direkt påverkat fritidsgårdverksamheten 2022 är:

- Kultur och fritidsnämnden uppdras möta ökningen av barn och unga i kommunen och deras behov av meningsfull och aktiv fritid. För ändamålet tillförs nämnden 2 mkr årligen.
- Kultur och fritidsnämnden uppdras att fortsätta låta fritidsgårdarna gemensamt med varandra planera och samordna sitt öppethållande över sommaren, via finansiering från statliga medel.

Eventuellt riktade och årliga uppdrag till fritidsgårdsverksamheten för kommande mandatperiod är ännu inte fastställda.

2.4 Gävle kommuns strategiska program

Gävle kommun har fattat beslut om tre strategiska program inom miljö, social hållbarhet och näringsliv. Eftersom programmet för social hållbarhet särskilt ska ta hänsyn till barn och unga är det detta program som påverkar fritidsgårdsverksamheten mest. Programmet antogs av kommunfullmäktige 2019 och anger att Gävle ska vara jämställt, jämlikt och vara en plats där alla människors rättigheter respekteras. Oavsett behov och förutsättningar ges lika möjligheter till en livsmiljö där alla kan utvecklas, tillgodogöra sig kunskap, ha en god hälsa och där alla kan vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

Programmets fyra målområden är:

- Trygghet
- Jämställda och jämlika villkor
- Delaktighet och inflytande
- Icke-diskriminering

3 Fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun

Kultur och fritidsnämnden har ansvaret för fritidsgårdsverksamheten i Gävle kommun. Fritidsgårdarna drivs i föreningsform som hanteras genom upplåtelseavtal mellan kommunen och ett antal föreningar. Det är både idrottsföreningar och idéburna ungdomsföreningar som bedriver verksamheten.

Den politiska inriktningen är att fritidsgårdarna i Gävle kommun ska vara en del av att skapa förutsättningar för barn och unga till en utvecklande, varierande och rolig fritid. Följande utvecklingsområden är prioriterade under avtalsperioden; Ett fortsatt och utvecklat arbete med trygghetsplanerna, Ett stärkt gemensamt fokus på att uppnå jämlikhet i verksamheterna genom ett intensifierat jämställdhetsarbete, Ett varierat utbud av erbjudanden med likvärdig kvalitet under barn och ungdomars fria tid, Ökad mobilitet med fokus på att fånga barn och ungdomar där de finns samt att fokusera på hur en förbättrad förutsättning att bibehålla personal inom verksamheterna kan uppnås, däri föreslås att söka former för en samordnad bemanning.

Fritidsgårdsföreståndarna har inom ramen för arbetet med denna handlingsplan beskrivit viktiga utvecklingsområden. De har betonat att utvecklingen av dialogen med kommunen måste fortsätta att utvecklas. De gemensamma möten föreståndarna har med kommunen idag är mycket uppskattade och kommer att vara ett viktigt forum för att arbeta med utvecklingsområdena. Tidigare utredningar har belyst att föreningsdrift möjliggör en uppväxling av kommunbidraget med externa medel, vilket också görs i stor omfattning.

3.1 Gemensamma utvecklingsområden för 2023–2025

Grunden för de områden som föreslås bygger på de inspel som förtroendevalda, tjänstepersoner och fritidsgårdsföreståndare bidragit med. Samhällsutvecklingen innebär en stor social oro som präglar vissa stadsdelar i Gävle kommun. Ett fortsatt och stärkt samarbete med andra yrkesgrupper och verksamheter kommer vara centralt för att kunna förverkliga intentionerna i handlingsplanen.

Då de ekonomiska förutsättningarna för kommunen sannolikt kraftigt kommer att försämrats under de nästkommande åren, på grund av lågkonjunktur och hög inflation, så är det inte rimligt att anta att bidragen till föreningarna som driver fritidsgårdsverksamheten kommer att öka. Det är därför centralt att samordna verksamheten för att nyttja befintliga resurser på ett optimalt vis.

Dialogen mellan kommun och fritidsgårdar har förbättrats under de senaste tre åren, ett arbete som kommer att fortsätta för att möjliggöra utveckling.

3.1.1 Fortsatt och utvecklat arbete med trygghetsplanerna

Flera stadsdelar har stor social oro i Gävle kommun, arbetet med trygghetsplaner kommer att vara viktigt under den kommande 3-årsperioden. Fritidsgårdarna kommer att ha en avgörande roll tillsammans med skola, socialtjänst och polis för att öka tryggheten.

3.1.2 Jämställdhet – förutsättning för den jämlika fritidsgården

Det finns flera anledningar till att arbeta med jämställdhetsintegrering, framför allt gentemot unga människor eftersom det är de som skapar morgondagens Gävle. Staden blir attraktivare vilket ger ökad tillväxt, det ökar möjligheten till att arbeta med andra diskrimineringsgrunder och våldet mot kvinnor minskar. SKR har arbetat fram bra material för att utveckla jämställdhetsarbetet i kommunala verksamheter, det arbetet startar med ökad kunskap och ökad medvetenhet om nuläget.³

"I det jämlika samhället har alla samma makt och möjlighet att utforma sina liv och förverkliga sina drömmar. Eftersom kvinnor och män ryms i gruppen alla går det inte att uppnå jämlikhet mellan alla om vi inte uppnår jämställdhet mellan kvinnor och män. Att arbeta för jämlikhet är inte lätt. Jämlikhet är ett tillstånd som få, om någon, har upplevt. Men vi är många som vill dit"⁴

På uppdrag av kultur- och fritidsnämnden har en kartläggning och analys genomförts med syfte att belysa om ojämlika villkor uppstår eller riskerar att uppstå inom verksamheter som sorterar under kultur- och fritidsnämndens ansvar.⁵ Kartläggningen presenterar ett antal utvecklingsförslag som förväntas öka jämlikheten. Vidare har kultur- och fritidsnämnden gett uppdraget till kultur och fritid att föreslå såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser för en ökad jämlikhet samt att beskriva redan pågående insatser.⁶

3.1.3 Mobilitet och ökad digital förmåga

Det finns flera utvecklingsperspektiv på mobilitet. Ett av dem är att öka samarbetet mellan fritidsgårdarna och skapa rörlighet gällande de gemensamma resurserna utifrån behov och den utveckling som sker i samhället. Ett annat är att öka den digitala förmågan och öka andelen verksamhet som inte är beroende av fasta lokaler utan kan förflytta sig i samhället som helhet.

3.1.4 Samordnad bemanning

För att klara uppdraget med att tillhandahålla fritidsverksamhet av hög kvalitet är kompetensförsörjningen avgörande. Fritidsgårdarna i Gävle har idag, var för sig, svårt att erbjuda tillräckligt bra anställningsvillkor för att kompetent och professionell personal ska stanna i verksamheten över tid. Tillsammans kan fritidsgårdarna öka möjligheten till bättre anställningsvillkor och förutsättningar gällande kompetensutveckling med, exempelvis, en gemensam personalpool. Med ett gemensamt arbetssätt gällande personalförsörjning kan fritidsgårdarna dessutom snabbt allokera resurser till en kommundel som av något skäl snabbt fått ökade eller förändrade behov.

3.1.5 Samlat och varierat utbud med likvärdig och god kvalitet

Ett samlat och varierat utbud med likvärdig och god kvalitet kommer att innebära ett arbete med att stärka och tydliggöra vad god kvalitet är samt hur den gemensamma målbilden ser

³ Jämställdhetsintegrering, en vägledning från SKR

⁴ Mikael Almén i Jamstallda_fritidsgardar_del1.pdf (skr.se) (s.8)

⁵ Kartläggning av ojämlika villkor inom kultur och fritid, mars 2022

⁶ Uppföljning av rapporten Kartläggning av ojämlika villkor inom kultur och fritid. Dnr 22KFN86-4

ut. Detta med de tre tidigare utvecklingsområdena som grund. Lovaktiviteterna ingår i denna handlingsplan.

3.2 Ytterligare förslag att arbeta med

Idéer och förslag som fångats upp:

- I särskilt utsatta områden, skulle det vara bra att samla ihop ett antal resurser och skapa en pilot som inrymmer flera aktörer än fritidsgården?
- Kan digitala lösningar utvecklas som minskar den administrativa belastningen för fritidsgårdarna och bidrar till kvalitetsförbättringar?
- Kan kommunen samordna ansökningarna om externa medel från fonder och företag?
- Kan gemensam uppvaktning gentemot näringslivet ske fritidsgårdar/föreningar emellan.
- Gemensamma projektansökningar från ex. MUCF, Allmänna arvsfonden?

3.3 Förslag på tillvägagångssätt för att möta handlingsplanens utvecklingsområden

Vi föreslår att förändringsarbetet delas upp under avtalsperioden med fokus på två områden i taget. Vi föreslår att arbetet inleds med Trygghetsplaner och Jämställdhetsintegrering.

3.3.1 Arbetsform för att ta sig an respektive utvecklingsområde

Följande behöver tydliggöras under respektive utvecklingsområde:

1. Definiera vilka delar utvecklingsområdet består av. Utifrån det skapa en gemensam kunskapspåfyllning och nulägesbeskrivning.
2. Vad gör respektive gård för goda exempel idag? Vad kommer de särskilt fokusera på under tidsperioden? Vem är ansvarig för vad?
3. Vad blir det gemensamma och samordnade åtagandet? Vilken leverans är rimlig att åstadkomma? När ska arbetet vara färdigt och hur följs det upp?

3.3.2 Uppföljning av utvecklingsområden

Ansvaret för uppföljningen vilar på tjänsteperson på sektor livsmiljö i samråd med fritidsgårdsförestandarna och ska ske med stöd av utarbetad mall, utifrån det gemensamt beslutade åtagandet.

Utvecklingsområde	Aktiviteter	Mål	Ansvar	Preliminär tidplan	Uppföljning
Fortsatt och utvecklat arbete med trygghetsplanerna	<ul style="list-style-type: none"> Utveckla en samlad trygghetsplan för alla fritidsgårdar. Fortsätta utbildningsinsatser kring trygghet som skyddsfaktor. Samverka med blåljuspersonal. 	<ul style="list-style-type: none"> Tryggare fritidsgårdar och utarbetade metoder för att möta extraordinära händelser. Ökad kompetens, tryggare personalgrupper. Minskad risk att oro och otrygghet sprids in i fritidsgårdarnas verksamhet. Jämlika förutsättningar att delta i verksamheterna. 	<ul style="list-style-type: none"> Samlad trygghetsplan – sektor livsmiljö med stöd av säkerhetsfunktionen. Utbildning – tjänstepersoner sektor livsmiljö. Lokala trygghetsplaner – fritidsgårdarna. 	<ul style="list-style-type: none"> Upstart år 1. Löpande under avtalsperioden. 	<ul style="list-style-type: none"> Årligen i samband med uppföljning i nämnd. Månatligen i samband med måndagsmöten. Dagligt arbete i verksamheterna.
Jämställdhet – förutsättning för den jämlika fritidsgården	<ul style="list-style-type: none"> Gemensam nulägeanalys. Definiera delmål, aktiviteter som stärker förutsättningar för jämställda och jämlika fritidsgårdar. Att i högre grad inkludera FN:s konvention om barnets rättigheter i det dagliga arbetet. 	<ul style="list-style-type: none"> Att bidra till ökad tillgång av aktiviteter och sociala sammanhang för alla barn och unga i Gävle kommun. Att fritidsgårdarna samlat arbetar än mer aktivt med jämlikhet, jämställdhet, tillgänglighet och ungas delaktighet gällande aktiviteter, lokalers utformning och fritidsledarnas utbildningar. En ökad attraktivitet för fritidsgårdarnas utbud. Förhöjd status för fritidsgårdsverksamheterna 	<ul style="list-style-type: none"> För helheten – tjänstepersoner sektor livsmiljö med stöd av fritidsgårdarna. För respektive fritidsgårds arbete – fritidsgårdsföreståndare. Gemensam beskrivning av utvecklingen. 	<ul style="list-style-type: none"> Nulägeanalys, definition av delmål och aktiviteter år 1. Att i än högre grad inkludera FN:s konvention i det dagliga arbetet – löpande. Att arbeta med identifierade aktiviteter och delmål år 2–3. 	<ul style="list-style-type: none"> Halvårsvis i samband med fritidsgårdsföreståndarträffar. Årsvis i samband med uppföljning med nämnden. Årsvis i samband med besök av kontaktpolitiker.

Utvecklingsområde	Aktiviteter	Mål	Ansvar	Preliminär tidplan	Uppföljning
Mobilitet och ökad digital förmåga⁷	<ul style="list-style-type: none"> Utforska kunskapsläget när det gäller mobil fritid. Inventera och nyttja erfarenheter från såväl gemensamma som enskilda fritidsgårdars mobila aktiviteter. Utforska kunskapsläget och möjligheterna med en ökad digital förmåga. Pröva och utvärdera. 	<ul style="list-style-type: none"> Att nå en bredare målgrupp för att skapa möjligheter för fler att utveckla fritidsintressen. Låta fler ägna sig åt sitt intresse/hitta ett intresse/ha kul och uppleva mening och tillhörighet. Att öka kunskapen hos målgruppen om kommunens totala utbud av fritidsaktiviteter. Att synliggöra ungas behov och intressen för andra aktörer inom kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet. Att tillgängliggöra meningsfull fritid på arenor som ungdomar verkar. 	<ul style="list-style-type: none"> Framtagande av faktaunderlag och omvärldsbevakning på bägge områdena – Tjänsteperson inom sektor livsmiljö. Uttolkning och framarbetande av små pilotaktiviteter – Fritidsgårdarna med stöd av tjänsteperson. 	<ul style="list-style-type: none"> År 2–3. 	<ul style="list-style-type: none"> Årlig uppföljning med nämnd. Beskrivningar i uppföljningsmallen av lärande kopplat till små pilotaktiviteter. Grund för beslut om möjligheter att skala upp i samband med nästa avtalsperiod.

⁷ Det pågår ett arbete som med 12 kommuner i Stockholms län, Skarpnäcks folkhögskola och ett par stadsdelar i Stockholms stad som kan vara värt att ta del av. .
<https://www.fritidsledarskap.se/utatriktat-fritidsledarskap-2/>

Utvecklingsområde	Aktiviteter	Mål	Ansvar	Preliminär tidplan	Uppföljning
Samordnad bemanning	<ul style="list-style-type: none"> Utforska förutsättningarna för att skapa en gemensam personalpool. Klargör roller och ansvar. Pröva och utvärdera. 	<ul style="list-style-type: none"> Att bidra till bättre förutsättningar att rekrytera och behålla personal. Att sprida kompetens till fler ungdomar och verksamheter. Att möjliggöra att omfördela personella resurser vid behov på ett systematiskt sätt. 	<ul style="list-style-type: none"> Fritidsgårdsföreståndarna med stöd av tjänsteperson sektor livsmiljö. 	<ul style="list-style-type: none"> År 2–3. 	<ul style="list-style-type: none"> Årsvis i samband med uppföljning med nämnden. Återkommande i samband med måndagsmöten.
Samlat och varierat utbud med likvärdig och god kvalitet	<ul style="list-style-type: none"> Utveckla en gemensam bild kring vad likvärdig och god kvalitet är. 	<ul style="list-style-type: none"> Säkerställa en likvärdig och god kvalitet på fritidsgårdsverksamheten. 	<ul style="list-style-type: none"> Fritidsgårdarna med stöd av tjänsteperson sektor livsmiljö. 	<ul style="list-style-type: none"> År 2–3. 	<ul style="list-style-type: none"> Årligen i samband med uppföljning i nämnd. Månatligen i samband med måndagsmöten.